

Från världsdemokratiens huvudstad.

Reflexioner från en resa till det socialistiska Petrograd jan. 1918

Av advokaten WILHELM HELLBERG.

Vi regera icke! Vi stå ännu på tröskeln till den sociala revolutionen, vi föra alltjämt striden på barrikaderna!

Med dessa ord besvarade kommissarien för handels- och arbetsministeriet, Alexander Slapnikoff, min fråga vilka resultat man rodan uppnått och vad man trodde sig kunna uppnå under den närmaste framtiden. Utifrån detta svar ligger nyckeln till den nuvarande situationen i öster. Och dessa ord giva även förklaringen till att det nya konstitutionen icke låter sig realiseras från den ena dagen till den andra, utan födas under vändor, var till föregående revolutioner i mänsklighetens utveckling sakna allt motstycke. Man vill icke låta sig nöja med att giva Ryssland en konstitution, som endast utbyter zarismen mot republik, och som i någon mån försöker svänga balansen mellan de olika samhällslagren efter västerländskt förebild, man syftar vida längre. Man vill genomföra den sociala revolutionen, man vill förverkliga de mål, som alla tider långtat efter, lika rätt för alla människor.

Den ryska revolutionsregeringen är fast beslutet att stå och falla med detta program. Den vill omskapa drömmarna till verklighet, i den fulla övertygelsen, att vad som skiljer dröm från verklighet är endast mänskliga fördomar och brist på eftertanke. Det är också mot dessa fördomar och denna brist på eftertanke, som den sociala revolutionen i Ryssland riktat sitt ord och sitt svär. Revolutionens regering stöder sig på bajonetterna, men den hoppas kunna på övertygelsens väg vinna allt fler anhängare. Ryssland är tvungit till eftertanke, det måste väja mellan ett mycket stort steg framåt och att falla tillbaka över de ruiner, som zarismen och världskriget efterlämnat. Annat val giva utrikespolitiken kan icke råda Ryssland, ej heller tyrannin och diktaturen, bourgeoisien står hjälplös, det är endast Rysslands egna breda folklager, som kunna bestämma över landets öden.

Allt står stilla. Det borgerliga Ryssland levererat storstrejk. De rubler, som icke införtrots till bankernas kassavalv, de ligga gömda, nedgrädda. Bourgeoisien bryter upp parkettgolven och gömmer under mattorna sina kontanta valutor. Den industriella verksamheten har i huvudsak stoppat. Tekniker och ingenjörer sitta hemma — Revolutionens regering svarar på ett sätt som bourgeoisien finner över hövan brutalt. Man dräner nämligen in finansreserverna för dem, som icke vilja arbeta. Och om detta icke hjälper, konfiskerar man den personliga egendomen. Staten övertager själv den industriella driften. Det är just denna kamp mellan regeringen och bourgeoisien, som vållar de största svårigheterna och som särskilt ger anledning till Slannikovs ovan nämnda uttalanden om den pågående sociala striden på barrikaderna.

Socialdemokratin, som en gång i tidernas morgon drömde om att genomföra den sociala revolutionen, gör nu gemensam sak med den sociala revolutionens fiender. Den har nu ställt sig utanför revolutionen och den bekämpar den på det mest hänsynslösa sätt. Den är där som anorstades gripen av maktens idé, i samma mån som den glömt eller förlorat förtroendet för idéns makt. Dess en gång friska blod har sjunkit eller absorberats genom filofiskt grabbel. Den har förlorat motet och förtroendet redan vid den sociala revolutionens tröskel. Den är såsom var egen socialdemokrati. Den gör som matematikprofessorn, som fann att sängen på gästgivaregården var för kort, steg upp och satte sig vid skrivbordet för att räkna ut om han kunde ligga i diagonalen. I stället för att resolut ligga sig på tvären. Den har mer av Engbergs anda än en verkligt revolutionära anden.

Den ryska bourgeoisien sluter sig förhoppningsfullt intill de socialrevolutionära. Bourgeoisien hyllar socialdemokratin och denna går halva vägen till mötes. Man säger sig längta efter ordning — den gamla ordningen. Man skulle gärna hälsa kejsar Wilhelm med fanfärer på Nevski Prospekt, man skulle i honom hälsa

Rysslands Messias, om han blott förgjorde de förfärliga bolsjevikerna. Kanske är detta överdrift, men de synas dock innebära den allmänna meningen inom Petrograds borgerliga värld.

Hos oss har, särskilt inom arbetarepressen, fallits om-dömen om den ryska revolutionsregeringen, som höra hemma i de borgerliga bladen. Det synes mig vara en döds synd att på detta sätt vilselunda vårt lands arbetare angående innebörden av den sociala revolutionen i Ryssland, och om ärligheten hos de män, som nu söka en hel världa öden. Den målmedvetenhet och den ärlighet, som prävar den nuvarande regeringens politik är värd beaktning och beundran, och den skall, vare sig revolutionsregeringen står eller faller, hava gjort en insats till sitt eget lands och till hela världens frömsa, som vida överskrider vad den förborgerlige och självheltäna socialdemokratin i dessa dagar söker uppnå. Det finns ingen anledning för det ryska grannfolkets socialdemokrater att sitta bland alla övriga uttryck för sin beundran och sin sympati.

Givet är, att några veckors vistelse i Petrograd är en allt för kort tidrym för att förstå vidden av det nydaningsarbetet, som nu försigår inom det väldiga ryska riket. Man ryckes med av det maktiga skådespelet, jättkamp mellan det gamla samhällssystemets arriär-gården och den nya tidens förtrupper, man känner att man i Petrograd befinner sig i världsdemokratiens verkliga huvudstad.

Den juridiska angelägenhet, som föranledde min resa till Petrograd, öppnade för mig möjligheten att komma i intim beröring med de nuvarande ryska fäng-värdsförhållandena, ävensom domstolarna och administrationen. De skildringar, som i den borgerliga pressen förekommit, hava utslutande avseende på den utrikespolitiska och konstitutiva omvälvningen, som fångar allmänhetens intresse med spänningen uti en verklig äventyrsrom. Samtidigt med demoleringen av det zaristiska Rysslands styrelseformer, försigår på djupet ett återuppbyggande arbete, som måste väcka den största häpnad och beundran. Den revolutionära regeringen har icke nöjt sig med att proklamera de mänskliga rättigheterna, den har med allvar och målmedvetenhet satt in sin revolutionerande kraft på att omgestalta samhällslivet från grunden.

Förstallet av de personligheter, som nu länka Rysslands öden, hava i landsflykt tillägnat sig det bästa av den väst-europeiska kulturen. Deras revolutionära sinneslag har föranlett dem att med kritik betrakta rättsförhållandena i andra länder, att tillägna sig det som är av betydande värde och avskilja det värdeflösa. Det är denna kärna, som de nu omplantera i den ryska jorden. I västerlandet har rätten allt mer stelnat i former, och rättens värde hava exploaterat rättskinnönnan, skapat en juriststat i stället för en rättsstat. I den begynnande striden mellan demokratin och den juridiska byråkratien, mellan innehåll och form, har rehan byråkratien fått ett avgjort övertag, såväl i positivt försvaret, som genom korruption av de demokratiska instinkterna.

Med väkt sinne för denna dubbla fara, har den revolutionära regeringen lagt rättskinnönnan i folkets egen hand. Även den gamla fängvärdbyråkratien är avskaffad. På Krestij Rysslands största fängelse, avlade jag dagligen besök och fick därvid tillfälle att under flera timmar varje dag åhöra rättsförhandlingarna. Jag medför därifrån ett oförgämligt intryck av sann mänsklighet och rättvisa. Liksom i alla andra fängelser, arbetar nu i Krestij sedan en månad tillbaka en kommission för revidering av hittills fallda dömmar. Denna kommission består av tre medlemmar, soldater och arbetare, män efter allt att döma fostrade i livets bästa skola, medkännslans och erfarenhetens. I denna kommission för en matros ordet, en trettio års man med energiska, vackra drag, och med ett oändligt förtroende. Av fängelsekommissarien, som också är en man av folket, erfar jag, att kommissionens samtliga medlemmar

frivilligt anmält sig till utförande av det svåra uppdraget. Fånge efter fånge hämtas upp ur fängelsecellerna, akten tages fram ur kassiet, och nu försiggår ett samtal i lågmalld ton mellan fången och kommissionens ordförande. Ej ett hårt ord, intet brutalt avkyrtande av vad den tilltalade har att anföra, ingen kvistorisk poliandrypsyn hos rättsvissans handhavare, däremot ett synbart förtroende från fångens sida. Det är gott om tårar, men de mottagas med förståelse, och de torlas åter genom ett vänligt tilltal. Hur många gånger har jag icke sett en förtvivlad människa närma sig det enkla domstolsbordet, och åter lämnat rummet med förtrosten och återvunnit människovärde. Jag glömmar ej heller de tillfällen, då en förhårdad förbrytarens uttryck till sin förvånning att trots allt bli behandlad som en människa. Jag har också sett den unge matrosens ansikte uttrycka avsky över ett begånget råhetsbrott, och den blick som har mött fången har uttryckt det mest oförsonliga hat mot gärningen, utan att dock denna avsky på något sätt präglat förhandlingarna.

Vid denna domstol avgränsa brott som kunna förskylla upp till två års straffarbete och intill 3,000 rubler i böter. Kommissionen utför ett rastlöst arbete, den sitter där på alla tider av dagen. Om någon vecka skall den vara färdig med sitt uppdrag. Enligt vad ordföranden meddelade mig, kommer kommissionen därefter att hos kommissionariernas råd begära amnesti för alla de förbrytare, som falla inom kommissionens domvärje och som döms under den föregående regimens. Motiveringen är framför allt, att de stora tjuvarna i samhället, de som på folkets bekostnad leva ett liv i sus och dus på Newski och på de stora hotellerna, de komma aldrig till Krestij, och varför skulle då de små tjuvarna betivas sin frihet. Kommissionen kommer att såsom villkor för denna frigivning fordra ett obrottsligt leverne under fem år, varefter straffet är helt och hållet förfallet. Varom icke, inträder åter straff för det begångna brottet.

Man är fallen för att le åt en sådan motivering för amnesti. Men i den sociala revolutionens land vaknar det åter till fullt medvetande, att denna argumentation innebär en ovedersäglig sanning. Ett resonemang, som det borgerliga tänkandet finner banalt, strålar som en sanning, när det omsättes i påtaglig verklighet.

Vad därefter beträffar organisationen av de högre instanserna inom rättskipningen, så äro dessa ännu under bildande. Vad man vet är att hela rättskipningen kommer att omändras efter folkliga synpunkter. Man vill hava garantier för, att människors öden icke lagras i händerna på folkemålet, som sakna erfarenhet och intresse för det stora folkliga spørsmålet om brott och straff. Man vill skapa en *rättsstat*.

Den ryska revolutionsregeringens svåraste strid utkämpas inom det egna landet. Vid förverkligandet av socialismens program möter den sin naturliga motståndare ut *bourgeoisien*, den samhällsclass och samhälls-uppfattning, som uppbrar och trycker den kapitalistiska ordningen. Men den möter sin lika hätska fiende uti den förborgerligade *socialdemokratien*, som till namnet kallar sig socialrevolutionär men i själ och hjärta omfattar den bestående ordningen, och för tillfället endast önskar en omplacering av arbetarrepresentanter på de stolar och taburetter, där bourgeoisien fört slagit sig till ro. Sefter den verkliga längre, så må det sägas, att den i *handlingen* vill förstå att döla sina avsikter.

Den ryska revolutionsregeringen stöder sig på de bajonetterna, därför att den kämpar en förbittrad strid mot våld och förtvety. Men dessa bajonetter bitras icke av en besoldad leghobär, betalad för att skydda egoistiska intressen och klassprivilegier, utan de som nu bära vapen för att skydda de sociala landvinningarna, de äro genomträngda av hängivna för de revolutionära idéerna, eller ansluta sig till den revolutionära rörelsen, därför att de äga en levande känsla av, att folkets lycka icke ligger på de vägar, som den kapitalistiska ordningen anvisar. Det blod, som Rysslands breda lager gjutit, på fronter och i skyttegravar, ropar högt mot himlen, det är stämmer från den gamla samhällsordningens grav. Ett folk, som i alla tider lidit förtvety, måste taga den nya ordningen i sina egna händer.

Sanningen måste till sist segra. De sanningar, som gå ut över världen från Petrograd och Brest-Litovsk, sanningarna om folkens lidande och folkens behov, de tränga sakta men säkert ner genom den rost och damm,

varmed den gamla ordningen omgivit människornas själar och sinnen. Vi förnimma för varje dag, hur denna kärlek till sanningen och denna beundran för de ryska sanningsskämparnas strid vinner ankläng och förståelse hos jordens övriga folk. Den stannar icke på ytan såsom en teoretisk spekulation, den äger det levande ordets kraft över människornas sinnen. Den är det revolutionära Rysslands verkliga och bärande *utrikespolitik*.

Beskiökningarna i Petrograd hava blivit arbetslösa. Regeringarna erkänna icke den sociala revolutionens verkställande myndigheter såsom Rysslands lagliga regering. Ryssland roder sig ändå. Det tolererar de andra ländernas representanter av artighetshänsyn. Det föder dem och kläder dem. Inrikesdepartementet forser dem direkt med det dagliga brödbehovet. Legationerna äro till och med urständslösa att frambråa sitt officiella tack. Revolutionsregeringen inser detta och fordrar helt visst ingen tacksamhet tillbaka. Men vad fordra vi? Vad begära vi att den ryska regeringen skall göra för oss?

Tyskland, Österrike-Ungern, Turkiet och Bulgarien erkänna den revolutionära regeringen såsom Rysslands lagliga regering. Dessa länder hava inlett fredshandlingar. De betrakta ryska regeringens fredskommissarier såsom ryska folkets fullmäktige, vilkas översenskommelser äga för Tyskland bindande kraft. Sverige, som Petrograd företräder Tysklands intressen och Danmark, som företräder Österrike-Ungerns intressen, kunna dock icke förhandla med revolutionsregeringen angående de egna intressena. Vilken ohöjbar ståndpunkt!

Sverige, med hungersnöd i framtidsperspektiv, är för fyllandet av sitt livsmedelbehov hänvisat till sin ryska granne. Sverigegör hemstallan om att få livsförnödenheter från Ryssland. Men genom att icke erkänna Rysslands nuvarande regering avskär sig svenska regeringen från varje möjlighet att officiellt förhandla om åtgärder för nödens afhjälpan. Man är för stolt för att erkänna en regering såsom jämställd och likabärtigad, men man är icke för stolt för att begära bröd. Och man är tvungen att gå på omvägar för att vinna sitt syfte.

Rettsställningskommissionen — som företräder landets intressen i detta avseende — sänder emissarier för att förhandla med revolutionsregeringen om import av födoämnen för människor och djur. Med det största tillmötesgående förklarar sig revolutionsregeringen beredd att gå dessa framställningar till mötes, så långt Rysslands eget behov medger detta. Kan ett land förvalta sig utan att erkänna sitt eget behov? Det leder revolutionsregeringen till den största heder att den behandlat framställningarna på det sätt som skett. Den inser även Sveriges svårigheter till självövervinne. Den kräver icke att bli erkänd.

An mer. Ryska regeringen har redan ställt betydliga varunängder till förfogande. Och revolutionens regering förklarar sig beredd att hjälpa Sverges folk emot Sverges gulacher. Den kräver för exportens att de ryska varorna säljas till samma pris som de blivit inköpta, med tillägg för frakt och tull. Detta är någonting nytt i det mellanfolkliga varuutbytet historia. Att det måste vicka vårt lands sympati är en given sak. Sverges arbetare skola helt säkert förnimma detta såsom ett människokärlens verk, ett folksolidaritets band. Skulle icke snart ögonblicket vara inne för de djupa leden hos vårt folk att oberoende av att den officiella ledningen står med händerna i byxfickorna, själva slå till och låta en väg av erkännande och sympati nå fram till det isolerade Rysslands stridande revolutionära demokrati!

Det officiella erkännandet av den ryska regeringen kommer naturligtvis att låta vänta på sig. Den nu föräldrade diplomatiens föreställningssätt lever kvar. Erkännandet kommer, när revolutionsregeringens framgång är så beträffad, att man mot sin vilja måste taga konsekvenserna. För den ryska regeringen får den då betydelsen av en gratulation.

Folkets erkännande går andra vägar. Det går på djupet, detta människodjup, från vilket alla folk hämta krafterna till framåtskridande, och där de verkliga rötterna till mänsklighetens lycka ha sitt säkra fäste. Den sociala revolutionen i Ryssland har ur detta djupa vänt hämta den livskraft, som kräves för det stora ryska folkets självbevarande och därmed också visat vägen för den övriga världens folk, vägen från den förfutna tidens förfällare fram till morgondagens förhet.